

VOOR DE PURE LIEFHEDBER

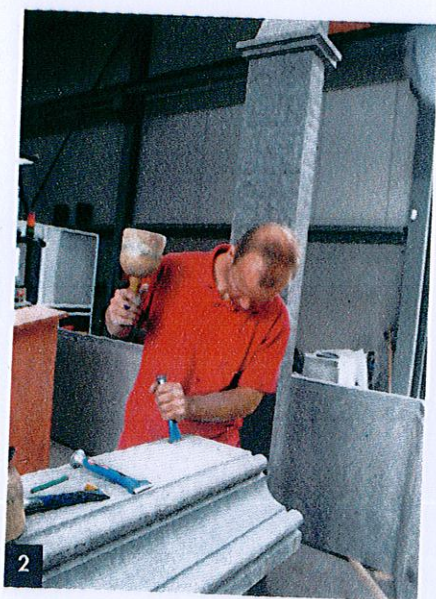
Grafkapel Oude
Kerkhof, Roermond

40 ton natuursteen. De ogen van Michel Utens glinsteren. Je ziet in hem de pure liefhebber. De onderdelen zijn klaar, nu moet de grafkapel die hij heeft gemaakt nog worden geplaatst. "Een prachtige opdracht, zo eentje van 'once in a lifetime', al hoop ik dat natuurlijk niet", lacht hij.

Tekst: Wilbert Leistra - Foto's: Beeld- en steenhoudersatelier Joop Utens en Wilbert Leistra

Door de deur van de werkplaats is een gigantische boog te zien. Op het buitenterrein liggen her en der onderdelen te wachten op transport. Allemaal vormen ze uiteindelijk een grafkapel. En alle onderdelen van die kapel, met uitzondering van de ramen en de deur, zijn van natuursteen. "Zoals er vroeger werd gebouwd, dus inclusief de dakgoten", vertelt Michel Utens van Beeld- en steenhoudersatelier Joop Utens uit Echt. "Alles is van Belgische hardsteen. En er komen gebrandschilderde ramen in, ook net als vroeger. Het is als het ware een retro-grafkapel." Is een grafkapel dan nog mogelijk in deze tijd? "Een familie uit Roermond is de opdrachtgever. De vrouw is vorig jaar overleden en zij wilde niet worden begraven of gecremeerd. Dan blijft bijvoorbeeld een bijzetting in de grafkapel over. Omdat het Oude Kerkhof in Roermond, waar de grafkapel moet komen, een rijksmonumentale status heeft, moest in Den Haag een vergunning voor de grafkapel worden aange-

vraagd. Het klassieke ontwerp met veel handwerk, geheel in de stijl van de oude bouwmeester Pierre Cuypers die ook op die begraafplaats ligt, werd uiteindelijk goedgekeurd."

Een van de redenen dat het ontwerp is goedgekeurd, is volgens Utens dat in het ontwerp de voorwaarde is gesteld dat er met Belgisch hardsteen werd gewerkt. "De architect van de grafkapel, Architectenbureau Antoine Vergoossen uit St. Joost, had inspiratie opgedaan op de Begraafplaats Tongerseweg in Maastricht en op de Cimetière de Robermont in Luik", legt Utens uit. "De monumenten en ook de grafkapellen aldaar zijn hoofdzakelijk van

Belgische hardsteen. Ik ben ervan overtuigd dat de vergunningverleners in Den Haag niet akkoord waren gegaan als in het ontwerp was uitgegaan van een Aziatische steen."

Advies | Architect Vergoossen kwam eind 2013 naar Utens toe om advies te vragen. Hij had de opdracht gekregen voor het ontwerpen van een klassieke grafkapel van natuursteen, maar het ontbrak hem aan voldoende kennis van het materiaal. "Geheel in de traditie van het gebruikmaken van lokale materialen heb ik hem geadviseerd voor Belgische hardsteen te kiezen", zegt Utens. "Ook heb ik

- 1 In de grafkapel die op het Oude Kerkhof in Roermond moet worden geplaatst, is 40 ton Belgische hardsteen verwerkt.
- 2 Beeld- en steenhoudersatelier Joop Utens heeft bijna alle afwerkingen met de hand gedaan.
- 3 De fundering van de grafkapel hebben ze op het Oude Kerkhof in Roermond in de grond laten zakken.
- 4 De verschillende afwerkingen op de plint - waarvan sommige machinaal zijn aangebracht - zoals de ouderwetse mechanische frijnslag.

samen met hem de afwerkingen van de verschillende onderdelen bepaald.”

De opdracht werd uitgezet en Utens diende in januari van dit jaar zijn offerte in. Toen begon het lange wachten. “De vergunningaanvraag in Den Haag heeft alles bij elkaar best lang geduurd. Het akkoord op mijn offerte kreeg ik net voor de bouwvak en één dag na de vakantie was ik al bij Carrières du Hainaut in de groeve om de blokken te bekijken.”

Grafkelder | Niet ver van het grafmonument van de oude bouwmeester Pierre Cuypers, achter een aantal kindergraven, is met hekken een deel van het kerkhof afgezet. Hier is tot bijna aan de muur van de begraafplaats de fundering voor de grafkelder geplaatst. Utens: “Het eerste deel is uitgegraven, maar echt heel diep kun je niet gaan zonder het risico dat omliggende graven verzakken. Vandaar dat is gekozen om de fundering puur op basis van het gewicht in de grond te laten zakken.”

In onvervalst Limburgs dialect overlegt hij met de aannemer of de kraan sterk genoeg is om de massieve hardstenen onderdelen vanaf de naast de begraafplaats gele-

gen weg over de muur naar de plek van de grafkapel te takelen. “Het project is logistiek ook een hele uitdaging. Je bouwt op een bestaande locatie en kunt daardoor niet zomaar met allerlei zwaar materieel over de begraafplaats rijden. Vandaar deze takelconstructie.”

40 ton natuursteen | De fundering is genoeg gezakt, de betonvloer kan worden gestort. Terug naar Beeld- en steenhoudersatelier Joop Utens waar de zoon van de naamgever van het bedrijf een rondleiding geeft langs alle onderdelen, te beginnen bij de indrukwekkende boog. “En dan te bedenken dat de kapel in totaal nog zo’n 2 m hoger wordt”, plaatst Utens het in perspectief. “De hoogte van de kapel wordt 6,5 m, de breedte 4,4 m en in de lengte meet het gebouw 5 m.”

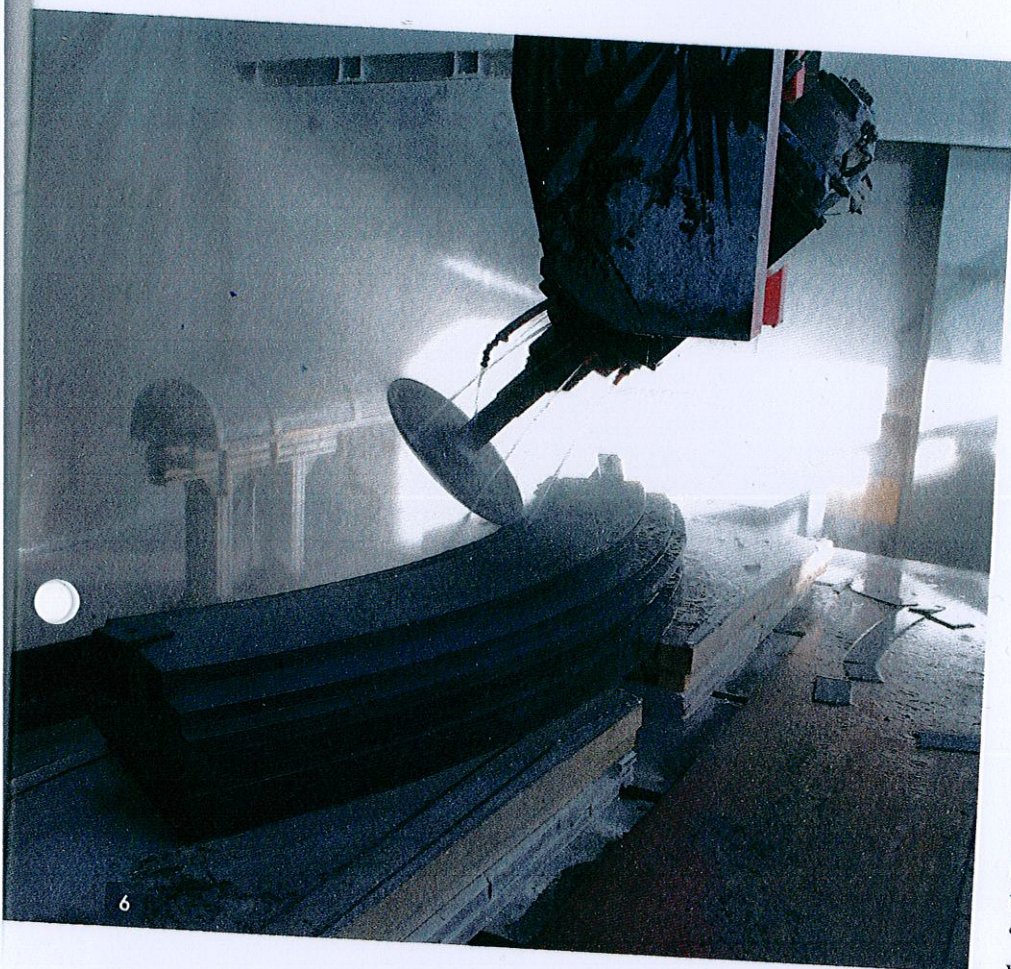
In totaal wordt 40 ton natuursteen toegepast, ook in de grafkelder. “De vloeren van de nissen moeten worden voorzien van hardsteentegels”, vertelt Utens. “De betonnen vloerpanelen heb ik hier in de werkplaats alvast betegeld, dat bespaart in de afbouwtijd. De nissen waarin de kisten worden bijgeplaatst, worden afgescheiden met een hardstenen omlijstingen en de

stenen wenteltrap wordt opgebouwd met massieve bloktredes van Belgisch hardsteen. Ondanks dat het interieur van de grafkapel en zeker van de grafkelder slechts sporadisch is te zien – de opening waardoor men de kisten in de grafkelder laat zakken is afgedekt met beloopbaar glas – stond de opdrachtgever erop dat zowel het exterieur als het interieur kwaliteit en klasse moest uitstralen.”

Tien weken | De bouwvak staat bij velen nog redelijk vers in het geheugen en de onderdelen van de grafkapel staan in Echt te wachten op transport. “We hebben er tien weken over gedaan, dat is best snel. Dit was dan ook alleen maar mede mogelijk door inzet van onze 5-assige cnc-freesmachine. Zeker als je bedenkt dat we ruim zes weken handmatig hebben gefrijnd aan de oppervlakten, de randen en de profileringen.”

De grote oppervlakten van de plint zijn voorzien van ouderwetse mechanische frijnslag. Volgens Utens is dit ook een financiële keuze: “Los van het feit dat het anders niet in tien weken af was geweest, betekent het helemaal handmatig bewerken van de onderdelen een ander kosten-

gefreest of dat een machine dat heeft gedaan. Ik beperk mij tot de afwerking, het gedeelte van het werk dat zichtbaar is. Zo ook bij het maken van de onderdelen voor de kapel: de bogen zijn met behulp van de cnc-machine gefreest, dat heeft mij heel wat tijd bespaard. Alleen met behulp van de machine heb ik het werk binnen de gestelde termijn van tien weken

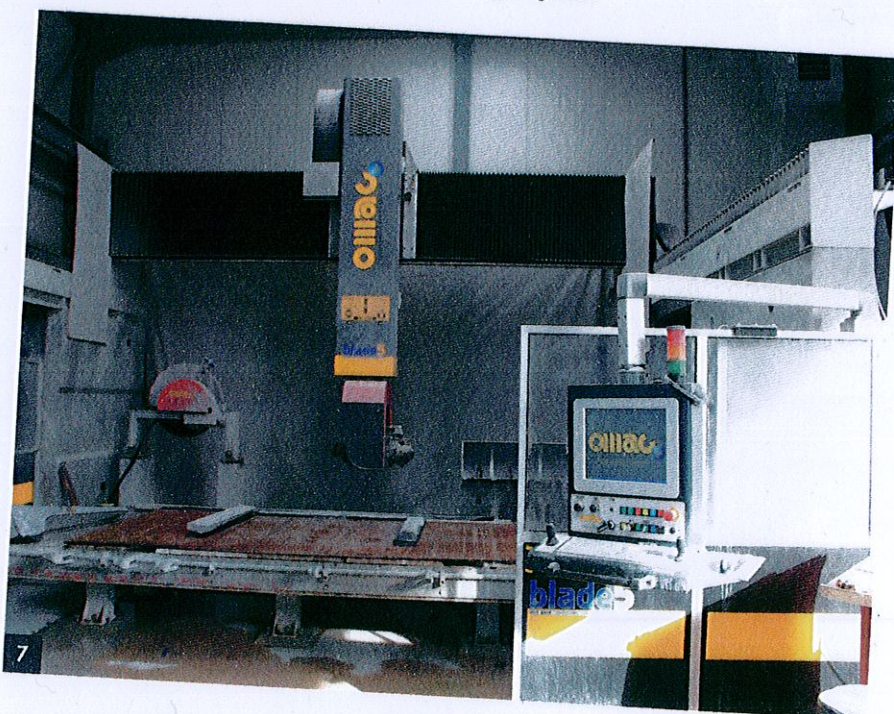
'Zo'n opdracht als deze, daar gaat mijn hart echt sneller van kloppen'

kunnen redden. Het is eigenlijk een erg goede freesmachine die ook goed kan zagen. Hij maakt mij het werk lichter, waardoor ik heel wat langer meekan. Daarnaast kan ik het werk doen dat ik het leukste vind: de handmatige afwerking." Utens voelt zich een bevoorrecht mens. "Ik ben gespecialiseerd in het moeilijke werk. Dat is ook het leuke werk, dus je hoort mij niet klagen. Zo'n opdracht als deze, daar gaat mijn hart echt sneller van kloppen. Dit is in feite 'once in a lifetime'. Maar je weet maar nooit, want ik heb gehoord dat er al meerdere keren bij de gemeente navraag is gedaan of je inderdaad een grafkapel mag laten plaatsen op de begraafplaats."

plaatje, dat lijkt me logisch." De hardsteen is gevlamd, handmatig gefrijnd en gezoet en combinaties van deze bewerkingen. "Ik ben eigenlijk geen voorstander van gezoeete hardsteen bij buitentoepassingen. Het is een moderne afwerking waar druiptrepen door de regen veroorzaakt niet bij passen. Ik vind een behouwen oppervlak een mooier effect geven als het in de loop der jaren verveerd."

Machine | Utens staat in de natuursteensector bekend als beeldhouwer en ambachtelijk steenhouwer. Toch verricht hij niet alleen handwerk. Vorig jaar heeft hij een cnc-machine van Omag aangeschaft. "Ik heb een aantal jaren geleden

besloten om verder te gaan zonder personeel en te investeren in een cnc-machine. Deze machine gebruik ik puur om mijn werk te verlichten. Ik maak heel veel beelden en de machine doet voor mij het voorwerk. Aan het beeld kan niet worden afgezien dat het voorwerk handmatig is

5 Her en der verspreid liggen de onderdelen van de grafkapel. Zij vormen een puzzel waarbij de maatvoering van groot belang is.

6 Het freeswerk van de bogen is met behulp van de Omag-machine uitgevoerd.

7 Dankzij de machine kan Michel Utens het werk doen dat hij het leukste vindt: de handmatige bewerkingen.